

Калініченко О.О. Соціальна сфера: оцінка в сучасному українському суспільстві / О.О. Калініченко // Наука й економіка. Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. – 2011. – № 4 (24). – С. 154–156.

УДК 316.3

О.О. Калініченко

СОЦІАЛЬНА СФЕРА: ОЦІНКА У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У статті розглянуто деякі аспекти соціальної сфери. Охарактеризовано негативні наслідки, яких зазнала ця сфера за останні роки. Наведено прогноз чисельності населення.

Some aspects of social sphere are considered in the article. Negative consequences which was tested by this sphere in the last few years are described. The prognosis of quantity of population is resulted.

В статье рассмотрены некоторые аспекты социальной сферы. Охарактеризованы негативные последствия, которых испытала эта сфера за последние годы. Приведен прогноз численности населения.

Ключові слова: соціально-економічний стан, соціальна сфера, соціальна складова, інвестування, трудовий потенціал, якість життя, демографічна ситуація.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Дослідження сучасного соціально-економічного стану українського суспільства показує, що нагальною є проблема формування ефективного механізму розвитку соціальної сфери. Це складова системи життєзабезпечення населення у системі національної економіки, що передбачає розробку концепції державного макроекономічного регулювання процесу фінансування соціальної складової, яка б забезпечувала ефективно витрачання бюджетних коштів і характеризувалася б мобільністю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблеми функціонування соціальної сфери, що досліджуються вітчизняними та зарубіжними науковцями, є досить різноплановими та розглядалися у працях В. Баумоля, Г. Беккера, Ш. Бланкарта, І. Валер-стайна, К. Ерроу, Дж. Кейнса, В. Ойкена, В. Парето, А. Сена, А. Сміта, Дж. Стігліца, Т. Стюарта, Ф. Фукуями, Ф. Хайєка, К. Херрманна-Піллата тощо.

Різні аспекти розвитку соціальної сфери досліджувались в роботах відомих вітчизняних науковців: А. Гальчинського, В. Геєця, І. Гнибіденка, О. Грішної, М. Долішнього, М. Карліна, В. Куценко, Е. Лібанової, І. Лукінова, П. Леоненка, В. Мандибури, О. Макарової, Б. Надточій, В. Новікова, В. Одинця, В. Онікієнка, Б. Панасюка, І. Петрової, С. Пирожкова, А. Ревенка, У. Садової, М. Соколик та багатьох інших.

Цілю статті є дослідження тенденцій та перспектив розвитку соціальної сфери, оцінка соціальної сфери в Україні, її динаміка та особливості функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Важливим аспектом функціонування соціальної сфери є стан здоров'я населення країни та ефективність інвестування у систему охорони здоров'я. Оскільки стан здоров'я населення відображає якість його життя, прямо залежить від рівня доходів, якісно характеризує трудовий потенціал країни, впливає на демографічну ситуацію. Але нам відомо, що сучасна демографічна ситуація в Україні є загрозливою не тільки для сфер життєдіяльності суспільства, а й для національної безпеки та існування як територіальної одиниці на мапі світу в загальному. Процес депопуляції населення в Україні почався ще у 1970 році. На національний рівень депопуляція вийшла у 1991 році. Далі відбувається природне скорочення населення. Стає очевидним, що депопуляція з року в рік зростає. Проаналізувавши найпопулярніші серед науковців прогнози і міркування щодо демографічної ситуації в Україні в найближчому майбутньому, ватро зауважити, що вичерпання потенціалу демографічного зростання України визначає неможливість найближчим часом не лише розширеного, а й простого відтворення населення.

Навіть за умови збільшення народжуваності до найвищого в сучасній Європі рівня (2 дитини на жінку) і зменшення смертності до найнижчого у світі рівня (середня очікувана тривалість життя – 80 років) протягом найближчого десятиліття чисельність населення України неухильно скорочуватиметься. На рис. 1. і в табл. 1. зображено один з таких прогнозів на основі офіційної інформації, взятої з послання Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2002 р.". Загальні параметри демографічного руху змінюватимуться відповідно до зміни кількості народжених, померлих і загальної чисельності населення [1. с, 27].

Табл. 1.

**Основні параметри демографічного прогнозу,
тис. осіб на початок року**

	2001	2006	2011	2016	2021	2026
Загальна чисельність населення (осіб) Оптимістичний варіант	49036,5	47330,3	46198,5	45243,7	44326,7	43352,2
Песимістичний варіант	49036,5	47301,6	45726,2	44054,2	42238,2	40355,5
Чисельність чоловіків (осіб) Оптимістичний варіант	22775,7	21938,2	21427,4	21044,5	20709,4	20359,2
Песимістичний варіант	22775,7	21923,8	21185,8	20434,1	19635,1	18809,0
Чисельність жінок (осіб) Оптимістичний варіант	26260,8	25392,1	24771,1	24199,2	21617,3	22993,0
Песимістичний варіант	26260,8	25377,8	25540,5	23620,1	22603,2	21546,5

Старіння нації є активним процесом та негативно впливає на розвиток економіки, показниками якого як на мікро-, так і макrorівні визнають як кількісні параметри (рівень захворюваності, інвалідності, очікуваної тривалості життя і т.д.), так і якісні (фізичне, психологічне, та соціальне здоров'я, духовні та моральні якості індивіда).

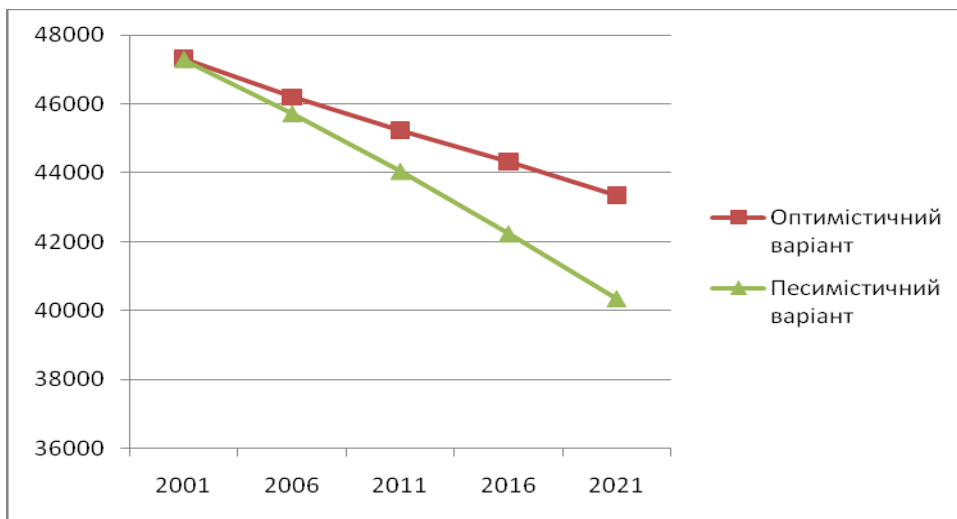

Рис. 1. Прогноз чисельності населення, тис. осіб

Вчені висловлюють думку, що незважаючи на економічну кризу 90-х років ХХ століття, демографічна криза не є результатом економічного стану в Україні. Ця ситуація почала набувати розповсюдження ще у 60-ті роки ХХ століття, і має деяке загострення до сучасних днів. Стосовно показника народжуваності нашої держави то він є найнижчим серед Європейських держав, а показник смертності – один з найвищих. За статистичними даними, народжуваність у останні десятиліття скоротилась майже удвічі, така ситуація притаманна тільки трьом країнам світу: Болгарії, Лівії та Гонконгу. А така ситуація як 0,9 дитини на одну жінку нашої держави – взагалі до сих пір не відома міжнародній статистиці [2. с,15].

Зменшення економічно активної частини населення, що відносять до негативних економічних процесів, позначаються на трудовому потенціалі країни від’ємним значенням. Так економічно активне населення України працездатного віку у 2010 році дорівнювало 22250,0 тис. чол. (для порівняння наведемо данні 2007 року – 22322,3 тис. чол.). Поряд з цим зростає така категорія як економічно неактивне населення.

Окрім перерахованих вище, демографічна ситуація зазнає впливу міграційних процесів. Як правило, нашу державу покидають особи працездатного віку, висококваліфіковані, освідченні. За роки незалежності нашої держави, виїхало близько 6 млн. громадян з них: 6 тис. учених; 600 тис чол. спеціалістів з вищою

освітою; 700 докторів та кандидатів наук. Як бачимо це молоді та перспективні люди. Такий інтенсивний відтік висококваліфікованої робочої сили завдає державі значної шкоди та збитків. Розрахувати які майже не можливо тому що відсутні дані щодо інвестицій у людський капітал [1. с, 60].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, такі ситуаційні процеси як, старіння нації, еміграція висококваліфікованих працівників репродуктивного віку, розповсюдження хвороб, негативно впливають на здоров'я, народжуваність, відтворення населення, трудовий потенціал, а це в свою чергу стає загрозливим для соціальної сфери.

Таким чином, можна стверджувати, що тривала економічна криза, явні прорахунки в соціальній політиці призвели до помітного зниження потенціалу соціальної сфери.

Очевидно, що подальші суспільні перетворення, якщо ми прагнемо утвердження позитивної логіки соціального розвитку суспільства, розширення простору соціальної активності, пов'язані з необхідністю державного регулювання в соціальній сфері. Держава зобов'язана відновити те, що нею ж було свого часу зруйновано. З огляду на особливості національної психології, держава ще довго сприйматиметься населенням як гарант соціальної справедливості, а тому вона зобов'язана мати на озброєнні неринкові механізми регулювання, розвивати і поглиблювати елементи змішаної, соціально орієнтованої економіки.